

9 מסילות אל הנפש

פרשת תצוה - חובת הציות לצדיקים

ואז, פנה הקב"ה לנחש ואמר לו: מכיון שגרמת פגם לחוה באמונת חכמים, שבגללך היא לא האמינה לאדם, אתה תעוף מהקדושה לנצח!

עברו מאז אלף שש מאות חמישים ושש שנים, ועוד בעל חי עף מהקדושה בגלל פגם באמונת חכמים...

חובת הציות לצדיקים

האדמה וניתן לצאת מהתיבה, אבל העורב לא ביצע את שליחותו ולא הלך לאף מקום, אלא הסתובב סביב התיבה, כמו שנאמר: "וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב עד יבושת המים מעל הארץ" (שם ה, ז וברש"י שם).

וכשראה נח שהעורב מסרב לבצע את שליחותו, **שלח במקומו את היונה,** והיונה אכן מילאה את שליחותה כראוי, וכעבור שבעה ימים חזרה אל התיבה כאשר עלה זית בפיה, לאות ולסימן שכבר כלו המים מעל פני האדמה והתגלו העצים שביבשה.

והסיבה שהעורב סירב ללכת בשליחותו של נח היתה, מפני שטען שכמו שנח נכנס לתיבה ברשותו ובמצותו של הקב"ה, כמו שנאמר: "ויאמר ה' לנח בוא אתה וכל ביתך אל התיבה" (שם ז, א), כך גם היציאה מהתיבה צריכה להיות

בדרשה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברג'יל זיע"א אמר (אמרי נועם, פרשת נח - מאמר ה) וז"ל:

בפרשת נח מסופר על מבול המים העצום שהביא הקב"ה על העולם בימיו של נח. מן השמים ירדו כמויות אדירות של מים, עד כדי כך שאפילו ההרים הגבוהים ביותר בעולם כוסו במים, ומעל פניהם היו מים בגובה חמש עשרה אמה (כשבע מטר), כמו שנאמר: "והמים גברו מאוד מאוד על הארץ ויכוסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים: חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכוסו ההרים" (בראשית ז, יט-כ).

לאחר שכלה המבול והתחילו המים לחסור מיום ליום, פתח נח את חלון התיבה. **בתחילה שלח נח את העורב להסתובב בעולם זמן מה ולבדוק אם כלו המים מעל פני**

10 מסילות אל הנפש

פרשת תצוה - חובת הציות לצדיקים

נח שהיה האדם הצדיק ביותר בדור שבו הוא חי, מסמל את צדיקי האמת ששתל הקב"ה בכל דור ודור (יומא לח:), אשר מתוקף תפקידם כמנהיגי הדור בדרך הקדושה, מטילים הם עלינו - אנשי דורם - לבצע שליחויות שונות, ומורים לנו הוראות מעשיות שונות כפי ראות עיניהם הקדושות, ובוודאי שכל כוונתם היא אך ורק לשם שמים, להגדיל את שמו יתברך בעולם.

העורב שסירב לבצע את שליחותו של נח בגלל כל מיני סברות הנראות לכאורה סברות של קדושה, מסמל את אותם אנשים שחידק האפיקורסות הצליח לחדור לתוך לבם, ומסית אותם בכל פעם ופעם לכפור בצדיקי וחכמי האמת שבדורם, ולא למלא אחר רצונם ובקשותיהם, ואף לזלזל בהם, מתוך כל מיני

רק ברשותו ובמצותו של הקב"ה,¹ ולכן אין לו לנח לעשות כל מיני פעולות כדי לבדוק אם ניתן לצאת מהתיבה. נמצא לפי זה שסירובו של העורב לבצע את שליחותו של נח נבע מכך שדאג מאוד שיתקיים רצון הבורא. לעומת זאת, היונה, כלל לא סברה לעצמה כל מיני סברות, אפילו לא סברות שנראות סברות של קדושה, נגד בקשתו של נח, אלא יצאה בזריזות למלא את בקשתו.

כל סיפורי תורתנו הקדושה אינם סיפורים בעלמא של דברים שהיו ואינם, אלא הם נצחיים ושייכים בכל דור ודור, בכל אדם ואדם ובכל מקום ומקום. על כן בכל פעם שאנו קוראים סיפור מסויים בתורה הקדושה, עלינו להתעמק בו כראוי ולהפיק ממנו לקחים חשובים לחיי היום יום של כל אחד מאתנו. וכמו כן בנידון דידן:

מעין החכמה

ושלח את העורב ואת היונה לבדוק אם כלו המים, וכשנודע לו שכלו המים פתח גם את מכסה התיבה, היה זה רק בכדי לעשות 'אתערותא דלתתא' שתגרום 'אתערותא דלעילא' מצד הקב"ה להרשות לו לצאת מן התיבה, ולא שעלה בדעתו של נח חלילה לצאת מן התיבה ללא רשות הקב"ה כפי שחשב העורב.

1. כפי שבאמת כך היה, שנח יצא מהתיבה רק לאחר שה' ציוה אותו לצאת, כמו שנאמר: "וידבר אלהים אל נח לאמר: צא מן התיבה וגו'" (בראשית ח, טו-טז). וכן מבואר בילקוט שמעוני (בראשית רמז נט): 'אמר נח, כשם שנכנסתי לתיבה ברשות, כך איני יוצא אלא ברשות'. ומה שפתח נח את חלון התיבה

11 מסילות אל הנפש

פרשת תצוה - חובת הציות לצדיקים

וצדיקים יוקדת בלבם, וכל דבריהם קודש בעיניהם, ואינם מהרהרים אחריהם אף הרהור קל שבקלים.²

וגם כאשר נדמה להם שהוראת הצדיק אינה תואמת עם מה שנראה להם לפי עניות דעתם רצון ה', הם מבטלים כליל את דעתם לפני דעתו הקדושה של הצדיק, ומקיימים בזה את מצות התורה: "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז, יא), כפי שמפרש רש"י שם: 'אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין (לא תסור מדבריו), וכל שכן שאומר לך על ימין ימין, ועל שמאל שמאל'.³

שיקולים וסברות הנראות לכאורה סברות של קדושה וכוונות טובות. אך האמת היא שכל הסברות הללו אינן אלא שקר גמור, כי פשיטא שהצדיק, אשר כל ימיו מוסר את נפשו על עשיית רצון ה', הוא זה שיודע יותר טוב מכל אדם אחר מה באמת ה' יתברך רוצה, ומי הוא זה ואיזה הוא העז פנים וגס רוח שידמה בדעתו שהוא מבין מה רצון ה' יותר מהצדיק.

והיונה שלא העלתה על דעתה שום סברה הנוגדת את רצונו של נח הצדיק, ומיהרה לצאת ולמלא את השליחות הקדושה שהטיל עליה, מסמלת את אותם יהודים יקרים שזכו שאש של אמונת חכמים

מעין החכמה

אלא שרצו חז"ל לרמוז שאפיקורס הוא זה שנוטה לדרכו של העורב ופוגם באמונת חכמים, ומעדיף להתרחק מדרכה של היונה שחזקה את עצמה באמונת חכמים.

3. מדיוק לשון רש"י שכתב: 'וכל שכן שאומר לך על ימין ימין, ולא כתב: 'וכל שכן כשאומר לך על ימין ימין, משמע שכוונתו היא שגם כשחכם אומר לך 'על ימין שהוא שמאל' וכדומה, עליך לשמוע לו, מפני שרק לך נדמה שהוא טעה בהוראתו ואמר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, אך האמת היא

2. על פי האמור שהעורב הוא האפיקורס הראשון בעולם שכפר בדבריו של הצדיק, והיונה היא המאמינה הראשונה שהאמינה בדברי הצדיק, יומתק מה שפירש רבא בגמרא (סנהדרין צט:): שאפיקורס זהו מי שאומר: 'מאי אהני לן רבנן - מעולם לא שרו לן עורבא, ולא אסרו לן יונה' (פירוש: מה הועילו לנו החכמים, הרי מעולם הם לא התירו לנו את העורב, ולא אסרו לנו את היונה).

מדוע נקטו חז"ל בלשון קדשם כדוגמא לעוף טמא דוקא את העורב, וכדוגמא לעוף טהור דוקא את היונה?

12 מסילות אל הנפש

פרשת תצוה - חובת הציית לצדיקים

מה שמפליא הוא, שדוקא העורב - שסירב לעשות את רצונו של נח הצדיק מפני שטען שמאוד 'בוער לו' לקיים את רצון ה' - הוא זה שבמשך כל זמן שהותו בתיבה עבר על רצון ה' ושימש כדרכו, אף על פי שה' אסר את התשמיש על כל בני הזוג הנמצאים בתיבה (סנהדרין קח:). דבר זה מלמדנו, שבכל פעם שקם אדם כלשהו וחולק על צדיק אמת ומסרב לעשות את רצונו בכל מיני אמתלאות למיניהן הנראות כקדושות, וטוען שמה שהצדיק אומר הוא נגד רצון הקב"ה ותורתו הקדושה - הרי זה סימן מובהק שיש לאדם זה חולשה מאוד גדולה בנושא שמירת הקדושה.⁴

לפעמים אנו נתקלים באנשים שטוענים: 'אני מאמין רק בה' ולא ברבנים...', 'כשאני צריך משהו אני פונה ישירות לה' ולא צריך שום ברכה של צדיק...',

והסיבה לכך: מפני שמרגע שאמר הקב"ה בנוגע לתורה הקדושה, "לא בשמים היא" (שם ל, יב), פירוש הדבר שהקב"ה לקח את התורה מהשמים והפקיד אותה ביד חכמי ישראל האמיתיים שבכל דור ודור, ונתן בידם את הסמכות והיכולת להחליט ולפסוק בכל מה שנוגע לתורה הקדושה ומצוותיה, כפי ראות עיניהם ומיטב הבנתם, וככל אשר יפסקו חכמי ישראל למטה, כך גם יפסקו למעלה בשמים.

יתירה מזאת: כאשר חכמי ישראל למטה פוסקים דבר מה, הקב"ה משנה את כל מערכת הטבע לפי הפסק שלהם, בבחינת מה שנאמר: "אקרא לאלקים עליון לאל גומר עלי" (תהלים נז, ג). על כן חובתנו היא לשמוע לדברי החכמים והצדיקים שבדור ככל אשר יורו לנו ללא שום הרהור שבעולם.

מעין החכמה

מלמדנו, שכל מי שפגום בקדושתו, לא רק שהוא חולק על דבריהם של החכמים והצדיקים, אלא גם מעיז פניו וחושד בהם בכל הדברים הפגומים שבהם הוא עסוק. כשאדם טמא ומסואב, ממילא צומחת בתוכו נטיה לחשוב רע על החכמים והצדיקים, ולטפול עליהם חשדות שוא מגוונות ביותר.

שאתה הוא שטעית, והוראת החכם היא הנכונה, ובאמת הוא אמר לך 'על ימין ימין ועל שמאל שמאל'.

4. בנוסף לכך: לפי דברי חז"ל (סנהדרין קח:) אחת הסיבות שהעורב לא רצה לצאת בשליחותו של נח היא, מפני שחשד בנח שיקח לו את בת זוגו העורבת. דבר זה

13 מסילות אל הנפש

פרשת תצוה - חובת הציית לצדיקים

להפתעתי הרבה, כעבור זמן לא רב נשלח אלי בדואר מכתב מאשתו של אותו תלמיד חכם שבו היא כותבת בצער רב שבעלה מפריע לה באופן תמידי בענין שמירת טהרת המשפחה, ובנוסף לכך גם נראה לה שענינו 'פוזלות' לכל מיני כיוונים זרים. מכתב זה סגר לי המעגל. שוב נוכחתי לדעת כי דברי רבותינו הקדושים נאמנו מאוד, ובכל פעם שמישהו מהרהר על דברי החכמים והצדיקים, מזלזל בהם ודוחה אותם כלאחר יד, סימן שפגום הוא בברית קודש כאמור,⁵ (ראה הערה למטה).

וכדומה. צריך לדעת נאמנה, שכל הטענות מסוג זה רק מסגירות את העוונות הקשים שאנשים אלו עושים בסתר, ובוא יבוא היום שהכל יתגלה.

פעם הזדמן לי לומר את הדברים האמורים בשיעור באחד המקומות בארץ. לאחר השיעור ניגש אלי תלמיד חכם אחד וטען שלא מקובל עליו מה שאמרתי, ובוודאי שהם אינם נכונים כלל. העדפתי לנהוג כהוראת שלמה המלך ע"ה שאמר: "אל תען כסיל כאוולתו פן תשוה לו גם אתה" (משלי כו, ד) ולכן לא השבתי לו מאומה על דבריו, אך בלבי צפיתי לראות איך יפול דבר בעתיד.

מעין החכמה

רבים או לנסות לעזור לו בדבריו, מתוך אמונה פשוטה שהשכינה הקדושה מדברת מתוך גרונו של רבם הקדוש, ושום טעות אינה 'בורחת' לו מהפה. משום כך אף אחד מחסידיו של ר' חיים מצאנו לא העלה על דעתו לעזור לרבו להשלים את הברכה.

אלא שכאשר ר' חיים חזר ואמר שוב ושוב: 'עלי, עלי, עלי' - פתאום קפץ חסיד אחד ואמר בקול רם: 'על נטילת ידים'. ר' חיים הרים את עיניו הקדושות, ראה מי החסיד שיעזר לו להשלים את הברכה, והמשיך את כל הסעודה כדרכה. בסיום הסעודה הורה ר' חיים לאותו חסיד להיכנס אליו לחדרו, כיון שברצונו לדבר עמו דבר מה ביחידות.

5. המשיך אבא מארי ואמר (אמרי נועם, שם): מספרים על הגה"ק ר' חיים מצאנו זיע"א שפעם הגיעו לאזניו שמועות קשות שאחד מחסידיו הקרובים עוסק בסתר באיסורי עריות קשים ביותר, אך לא גילו לו מיהו בדיוק אותו חסיד. מה עשה ר' חיים מצאנו כדי לגלות זאת? באחד הימים ערך סעודה והזמין אליה את כל חסידיו הקרובים. ר' חיים נטל ידיו, והחל לברך בקול רם: 'ברוך אתה... אשר קידשנו במצוותיו וציונו עלי, וכשהגיע לתיבת 'עלי חזר עליה שוב ושוב כאילו שכח את המשך הברכה.

למי שאינו יודע - חסידים אמיתיים לעולם אינם מעיזים לתקן את דברי